

פרשת ויגש

בראשית מה:יג-טו:

וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֶת-כָּל-
 פְּבוּדֵי בְמִצְרַיִם וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר רָאִיתֶם וּמַהֲרַתֶּם
 וְהוֹרַדְתֶּם אֶת-אָבִי הַנֶּה: וַיִּפֹּל עַל-צוּאְרֵי בְנֵימִן
 אָחִיו וַיִּבְכֶּה וּבְנֵימִן בָּכָה עַל-צוּאְרָיו: וַיִּנְשֶׁק לְכָל-
 אָחִיו וַיִּבְכֶּה עֲלֵהֶם וְאַחֲרָיִם כֵּן דִּבְרוּ אֶחָיו אֵתוֹ:

רש"י:

(יד) ויפל על
 צוארי בנימן אחיו ויבך. על שני מקדשות: שממדין לסיים כולקו של בנימן
 וסנין להסרי: ובנימן בכה על צואריו. על משכן שילה שסמך לסיים כולקו של
 יוסף ויסו להסרי (ולענין דיוקו של רש"י דמוסף מתי ויפל דק מתי משם
 אשני מקדשות ולקן כסה כי מטלים ע"ז הומו. תפליז מיתין ללא מתיב רק
 ומתיין כסה מטלם אשם שלא רמו רק על מוסף אלה. וכין נמאור מ"י כסה הומו
 מוקד דלס):

ליקוטי שיחות:

(כפי שמשמע גם מהג"ל) הרי כל
 שהוא גבוה יותר, יפה ומעולה הוא
 יותר — ומהו הטעם שהי' (ביהמ"ק)
 -גמוך עשרים ושלוש אמה" וכי' ?
 ויובן זה בהקדם ענין הצואר, שהוא
 ממוצע בין הראש להגוף, דהנה כל'
 לות החיות הוא במוח שבראש, והמ'
 שבתה מהראש אל הגוף היא ע"י
 אמצעות הקנה, וישט וורידין שבגרון,
 וכן הוא גם בהמשכת השכל מהמוח
 שבראש: זה שהשכל (חיצוניותו) גמ'
 שך יבא מן המוח אל הלב (ומשם
 מתפשטת השפעתו בכל הגוף) הוא
 ע"י: שעובר דרך מוצר הגרון המס'
 סיק ביניהם: ולפי"ז הרי יש בצואר
 יתרון מעלה גם על הראש, דוקא ה'
 צואר (הגרון) מביא לפיעל את תכליתו
 של הראש:

א) שכל האיברים יקבלו חיותם
 מהראש;

ב) שכולם יתנהגו עפ"י השכל ש'
 בראש.

ואף שמעלתו של הראש כמו שהוא
 בפ"ע גדולה מזו של הצואר בפ"ע
 — שלכן הוא גבוה ממנו גם בגש'
 מיות — הנה עליו זה של הראש
 הוא רק בסדר המדרגות: אבל בנוגע
 לתכליתו ותפקידו של הראש, יש ית'
 רון מעלה: בצואר (ודוקא מפני שהוא

א. עה"פ: ויפול על צוארי בני'
 מין אחיו ויבך ובנימן בכה על
 צואריו" או' בגמרא: "בכה (יוסף)
 על שני מקדשין (והם המרומזים בתי'
 בת "צוארי" ל' רבים) שעתידין להיות
 בחלקו של בנימן, ועתידין ליחדב,
 ובנימן כו' בכה על משכן שילה
 שעתידי להיות בחלקו של יוסף ועתידי
 ליחדב".

והנה הטעם ש"צוארי" מרמו לבית
 המקדש. מבואר במדרש על הפסוק
 -כמגדל דוד צואריך": "מה צואר
 זה נתון בגבהו של אדם כך ביהמ"ק
 נתון בגבהו של עולם, אמנם מ"ש
 -גבהו של עולם" אין פירושו שהוא
 עולה בגבהו על כל העולם, אלא כדפי'
 בגמרא: עה"פ: "ובין כתפיו שכן",
 שבית המקדש -גמוך עשרים ושלוש
 אמה מעין עיטם" — כצוארו של אדם
 שהוא בגבהו של הגוף, אלא שהוא
 גמוך מעט מהראש, ואדרבה, אמרי
 נהתי ב"י פורתא משום דכתיב ובין
 כתפיו שכן, אין לך נאה בשור יותר
 מכתפיו" (היינו ד"בגבהו" מובנו:
 בתוך גבהו של עולם).

ולכאורה מהו היתרון והיופי בזה
 שאינו בתכלית הגובה? וממה נפשך:
 אם אין מעלה בגובה, מה משמיענו
 בזה שביהמ"ק -נתון בגבהו של עו'
 לם"; ואם הענין ד-גבהו" מעלה היא'

נמוך במדרגה) שהוא הממוצע ובו הוא הכח והיכולת להעביר את ההיות והי-שכל מהראש אל הגוף.

ועד"ז יובן גם בכית המקדש. הי נמשל לצואר, שעיקר מעלתו כי נחתו כי פורתא מראש גבהו. דהנה ענינו של ביהמ"ק הוא שבו וע"י יומשך ויאיר אור (אלקי) לכל העולם. עד לחלקו הכי נמוך ותחתון במדרגה — ולכן לא הי' המקדש (כ"א בג'גהו"ה). אבל לא גבוה לגמרי מן העולם ומרום סמנו (כי אז הי' למעלה מכדי להאיר ע"י לכל העולם). אלא נחת פורתא, היינו בשייכות וקירוב לעולם בכדי להאירו (וכצואר האדם שע"ז שהוא נמוך מן (ההתרו-ממות של) הראש. כ"א בקירוב אל הגוף הרי הוא בחי' הממוצע, ומהב"רם (לאחדים).

וכן הוא גם בביהמ"ק הפרטי שבכל אחד מבני"י: כשהנה"א שבו אינה בבחי' התנשאות של הבדלה מן העולם קטן שלו — אלא מתעסקת ומתלבשת בו בכדי לברר ולוכך את הנה"ב שבו. את גופו ואת חלקו בעולם — ע"ז נעשה כילו משכן ומקדש לאורו יתברך.

ב. עפ"ז יובן מה שיוסף נפל על צוארי (כפשוטו של) בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו:

לכאורה מדוע בכו אש על צוארי אחיו ולא על ראש אחיו — שהוא ה"ראש" (החלק העיקרי והנעלה) ש' באדם?

אלא שתכליתם של בני ישראל הוא כמאמר חז"ל: "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני" — היינו לשמש ול"השלים את כוונת קונו בבריאתו ובי' בריאת כל העולמות שהיא: "להיות לו דירה בתחתונים". וזה תלוי בעבודת בני ישראל (שהרי "הכל בידו שמים חוץ מיראת שמים" — שהיא ראשית העבודה ועיקרה ורשה). שהם יעשו דירה לו יתברך בתחתונים. ע"י שכל אור"א מהם יוכך את גופו ונפשו הי' בהמית וחלקו בעולם. ולכן העיקר בזה (גם לגבי בחי' "ראש") הוא בחי' ה"צואר" שבו שע"י נשלמת עבודה זו כנ"ל.

ובזה יבואר מה שיוסף ובנימין בכו איש על צוארי אחיו. ולא על הראש: א) על ראשו של בן ישראל, על נשמתו. אין לבנות: נשמת ישראל גם בשעת החטא היתה כאמנה אתו ית"י: ב) תכליתו של בן ישראל אינה בראשו — בעבודתה של הנשמה לעצמה: אלא בצוארו — לפעול בגוף, כנה"ב ובחלקו בעולם כנ"ל.

ג. אמנם צריך להבין:

למה בכה יוסף על המקדשות בחל"קו של בנימין, ובנימין בכה על הי משכן בחלקו של יוסף; לכאורה אדר"בא כל אחד מהם עליו לבכות על חורבן בית המקדש שבחלקו הוא? הרי "אדם קרוב אצל עצמו"!

(ועד כדי כך דאפילו במצות אהבת ישראל — וגם לפי המבואר בחסידות בגודל איכותה וכמותה של אהבה זו"י, עפ"ז הרי — האהבה אינה אלא באופן של "ואהבת לרעך כמוך", בכ"ף הדמיון, ואינה מגיעה ממש לאותה המדה שהוא אוהב את עצמו"י, וכמו שמובא באגה"ק"י — באיתה אגרת עצמה שבה מאריך עד כמה יש להרבות במתן צדקה שהיא מדה החסד — אשר בשעה שאין בידו אלא קיתון אחד של מים — הנה "היך קודמין" יי).

וא"כ הרי בודאי שלכל אחד מהם נוגע יותר בביהמ"ק שלו, ובמילא גם הבכ"י היא ראשית כל על חורבנו של המקדש שלו.

עוד צריך להבין:

על הפסוק: "ויפול (יוסף) על צוא"ריו (של יעקב) ויבך על צואריו עוד", אי' בזהר"י שיוסף בכה על ביהמ"ק שנחרב (ובזה מתרץ בזהר מ"ש "ויבך על צואריו עוד", שאו היתה בכ"י נוספת, גם על "גלות בתראה", על הגלות הכי אחרון).

ויש לתמוה: מדוע רק יוסף בכה על חורבן ביהמ"ק — ולא יעקב? ותירוצו של רש"י "בשם רבותינו שיעקב הי' קורא את שמע"י, הרי לפי הזהר, לכאורה, אינו תירוץ:

ע"פ פי' הכתוב "ויפול על צואריו גו" כפשוטו, שלא היתה הבכ"י בגלל החורבן והטעם ש"יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו" הוא מפני שקרא את שמע"י, הרי מודגש בזה גודל עבודתו של יעקב: גם בעת שראה את בנו בפעם הראשונה לי' אחרי שרבות בשנים חשב כי איננו בחיים — בכ"ז לא הפסיק מקריאתו את שמע"י, ועוד יותר: שמחה עצומה זו לא הטרידתו מלכוון בקריאת (פסוק ראשון ד) שמע שצריכה כוונה יי.

אבל לפי פי' הזהר: איך אפשרי שיעקב אבינו לא נתרגש ולא נטרד ע"י חורבן בית המקדש, והי' יכול בשעה זו לקרות את שמע בכוונה?!

ד. וביאור הדבר: ענין הבכ"י כי פשוטו, בעניני העולם, הוא בכדי לה"קל על הבוכה, וכנראה בחוש, שכאשר האדם בוכה על ענין המיצר ומעיק

לו, אין בלחה של בכ"י זו לתקן משהו בדבר שגרם אותה, אלא שבכה — וירוח לו ועדמ"ש הייתה לי דמ"עתי לחם וגו' יי. מזה מובן אשר כשיש בידו לתקן את הענין, הרי, אדרבה, אין מקום להרגיע רוחו בבכ"י אלא צריך הוא לעשות ולתקן.

ולכן כשרואה "חורבן מקדשו" של חבירו — משתתף בצערו ובוכה, אבל (עיקר) התיקון ובנין ביהמ"ק מחדש אינו תלוי בו אלא בחברו. הוא יכול ומחוייב לעזור לחבירו: א) ע"י שי' יוכיחו (בדרכי נועם), ב) ע"י שיעזור רחמים ויתפלל עליו, אבל הביטול בפועל של החטאים שגרמו שנשתלחה יד במקדש חברו תלוי בחברו שהוא בעל בחירה.

ובשעה שעשה את כל מה שכחו לעזור לחבירו ולאחר כ"ז רואה ש' מקדש חבירו חרב עודנו — הנה נוגע הענין בנפשו ויבכה עליו וכ"י.

אולם בשעה שרואה אדם את חורבן בית המקדש הפרטי שלו, או אין לו להסתפק באנחה"י ובבכ"י, כ"א להש"הדל לתקן ולבנות מחדש ע"י שיע' בוד עבודתו להביא את הגאולה הי' פרטית בנפשו יי.

לכך באם הבכ"י היא דמעות של תשובה, שאו הבכ"י עצמה היא תיקון וענין של בנין וכמש"נ שימה דמעות' בנאדך וגו' יי.

ולפעמים הבכ"י מחלישה עבודתו בבנין המקדש שלו באמרו בלבו כי כבר יצא ידי חובתו בבכ"י וכ"י.

ולכן בכיית יוסף ובנימין הייתה — כל אחד — על בית המקדש ש' בחלקו של השני; ויעקב לא בכה על חורבן בית המקדש כ"א הי' קורא את שמע"י כי יעקב הוא אביהם של כל בני"י, ולכן הן המשכן והן ביהמ"ק הם "בחלקו" ולכן עסק בתיקון ובנין בית המקדש —

שהרי ענין ביהמ"ק הוא שיהי' "בית מוכן לקרבנות" יי. וכל הקורא ק"ש בו הי' כאלו הקרוב עולה בו' וזכה בו' יי.

כי עיקר ענין הקרבן הוא: אדם כי יקריב — חכט קרבן לה' יי, ק"ש ומסנ"פ שבה: למסור נפשו באהר, בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך יי.

ה. ואין להקשות: כיון שראו ברוח הקודש שהמשכן והמקדש עתידין לית' רב, הרי כבר נגזר ע"ז מלמעלה — ומה אפשר לעשות בזה? — דהלא כבר אמרו חז"ל יי "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים" — ואפילו לאחר גזר דין, אפשר — ע"י עבודה — לקרעו יי.

וכדמצינו בחזקי': שישע"י מסר לו

הנבואה שנגזר על חזקי' שימות —
 אמר לו חזקי' לישעי' כלה נבואתך
 וצא"י: "ויסב פניו אל הקיר ויתפלל
 אל ה' " — ותפלתו הועילה —
 "שמעתי את הפלחך" — הוסיפו לו
 חמש עשרה שנה על שנות חייו י".
 חמש עשרה שנות חיים — כפשוטם.
 גם בעוה"ז.

בימיו הוא מפני שביט מקדשו הפרטי
 היא הרב " : אם עבודתו הפרטית.
 בית המקדש שלו. הי' קיים בשלימות.
 הי' בא משיח ובונה בית המקדש —
 הכללי.
 וההתבוננות בזה — כוונתה ותכליתה
 לא האנחה והבכי' כ"א הפעולה והעשי'
 — הגאולה הפרטית " ובנין ביהמ"ק
 שבנפשו. ועי"ז ימהר וימשיך את הי'
 גאולה הכללית ובנין ביהמ"ס במקומו.
 ע"י משיח צדקנו. בקרוב ממש.

(מסיחת ש"פ ויגש תשכ"ה)

ו. אמרו חז"ל "כל דור שאינו
 נבנה (ביהמ"ק) בימיו מעלין עליו
 כאילו הוא החריבו". ועד"ז י"ל בנוגע
 לכל אחד י". מה שלא נבנה ביהמ"ק

הרב יוסף נחמיה קורניצר:

ולאביו שלח מוזאת עשרה חמרים נושאים ממוזב
 מצרים. וברש"י ז"ל מצינו בגמ' ששלח
 לו יין ישן שדעת זקנים נוהה הימנו. נראה לי
 לרמוז כתיב בפרשת שמות והי' כל גפש יוצאי
 ירך יעקב שבעים גפש ויוסף היה במצרים
 ופירש"י וכי לא ידענו שיוסף היה במצרים
 אלא להודיעך צדקו של יוסף. וצ"ב מה שייטיה
 כאן הכי מדבר בזה הכתוב מצדקתן של השבטים
 עד שכל להשמיענו גם צדקתו של יוסף. וכתבתי
 שם לפרש כי מצינו תכלית חכמה וקדושה כלול
 בשבעים ועל כן הוצרכו סנהדרין גדולה להיות
 שבעים איש שזהו קומה שלמה כידוע, וספר
 לנו הכתוב היות שיוסף הצדיק היה במצרים
 וקבץ שמה כל ניצוצות הקדושות כידוע שזהו
 ענין וילקט יוסף כל הכסף על כן היה בכח
 השבטים להשלים עצמם במצרים כל כך, עד
 שכל גפש מהם היתה שקולה כשבעים גפש
 קומה שלמה וזהו והי' כל גפש יוצאי ירך
 יעקב — כל גפש וגפש היתה — שבעים גפש,
 ולזה אמר ויוסף היה במצרים להודיעך צדקו
 שבשבילו זכו לכל הגדולה הזאת. והנה ידע
 יוסף כי לא ינעם ליעקב לירד מצרימה על כן
 הוצרך להודיעהו מכל הטוב השמור להם במצרים
 כדי להניח דעתו של אותו זקן, וזהו יין ישן
 ראשי תיבות גפש יוצאי ירך יעקב שבעים גפש,
 את זאת שלח לו ברמו י"ן יש"ן שדעת זקנים
 נוהה הימנו כדי להפיס דעתו של זקן. ודו"ק.

משתעבדים לו. ולכך ואביו שמר את הדבר
 דברו של יצחק כי ממש כך אמר יצחק יתן
 ויחזור ויתן כי רק ברכה כזו שאינה נחלה
 מבוהלת היא ברכת ה' באמת; וכאשר חלם
 יוסף כן היה באמת אופן הצלחתו בהדרגה,
 קודם אב לפרעה ואחרי זה אדון לכל ביתו
 ואחר כך מושל בכל ארץ מצרים, ויוסף צוה
 לאמר כן לאביו אך הם התחילו מיד וכי הוא
 מושל בכל ארץ מצרים זה לא רצה להאמין
 כי אין זה מעין החלומות, אבל אחר כך ויגידו
 לו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם ותחי
 רוח יעקב.

ופירשתי בזה בפרשת שמות מדרש חז"ל סימן
 זה היה מסור לישראל מיעקב ומיוסף
 שהגואל שיבוא בלשון פקוד יפקוד הוא האמת.
 היינו מיעקב ומיוסף הנ"ל למדו כי מתון מתון
 טובא שוויי ורק זה הגואל האמתי אשר יולכס
 בנחת ממדריגה למדריגה ולא ישלה את גפשמ
 במשאות שוא שבין רגע יוציאם מאפלה לאור
 אלא מעט מעט והיינו פקוד יפקוד פקידה אחר
 פקידה, כאשר היה באמת בגאולת מצרים לא
 בין רגע אלא בהכנות רבות והרכה גלגולי סבות
 ממסבב הסבות ית"ש. וזה שאמר המסורה
 בפרשת שמות והיה כי תלכון לא תלכון
 ריקם, ובמנוסה לא תלכון שלא יהיה בדרך
 קפיצה. ושוב ראיתי לגיסי הנ"ל זצ"ל שפירש
 ויוציאם בכסף ובזהב ואין בשבטיו כושל תהלה
 זכו לביות מצרים בחינת כסף, ושוב לביות
 הים בחינת זהב ממדריגה למדריגה שלא יזיק
 להם והיינו ואין בשבטיו כושל.

אל תרגזו בררך. וברש"י אל תפסיעו פסיעה גסה,
 מהמעשה שאירע לכם במכירתו ממנה תלמדו
 לבל תהיו עוד נחפזים ונמהרים במעשיכם ואל
 תעמידו עצמיכם מדברי תורה אל תביאו ראיות
 ותעמידו עצמיכם ומשפטכם רק על דין תורה
 (כי הם חשבו שיוסף חייב מן הדין וכמו שכתבו
 בספרים) על זה אמר להם אל תעמידו עצמיכם
 מדברי תורה, כי אם נחפז האדם במעשהו ולו
 משפט קדום אוי בקל ימצא ראייה לדבריו גם

